

**Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного
розвитку Національної академії правових наук України**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
НДІ ПЗІР НАПрН УКРАЇНИ**

Випуск 7

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗБУДОВИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ**

Електронне наукове видання

Харків

2022

УДК 346.5(043.2)

Рекомендовано до публікації Вченою радою Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України (протокол № 2 від 29 березня 2022 р.)

Редакційна колегія:

С. В. Глібка – канд. юрид. наук, директор НДІ ПЗІР НАПрН України;

К. В. Єфремова – канд. юрид. наук, заступник директора з наукової роботи НДІ ПЗІР НАПрН України;

А. М. Любич – канд. юрид. наук, учений секретар НДІ ПЗІР НАПрН України;

О. О. Гречко – канд. юрид. наук, молодший науковий співробітник НДІ ПЗІР НАПрН України;

Рецензенти:

І. В. Панова – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики факультету №6 Харківського національного університету внутрішніх справ;

Н. В. Кохан – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри трудового, екологічного, аграрного права Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України. Вип. 7: Актуальні питання розбудови науково-дослідницької інфраструктури : за матеріалами інтернет-конференції (м. Харків, 28 лютого 2022 року) / за ред. С. В. Глібка. – Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2022. – Електронне наукове видання. – http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2022/11/sonf_28.02.22.pdf

ISBN 978-617-7806-12-6

У збірнику наукових праць представлені тези доповідей, а також наукові повідомлення та доповіді науковців і викладачів наукових та освітніх закладів, практичних працівників, що взяли участь в інтернет-конференції «Актуальні питання розбудови науково-дослідницької інфраструктури». Захід був проведений Національною академією правових наук України, Науково-дослідним інститутом правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України, Радою молодих учених Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку, Науково-технологічним комплексом "Інститут монокристалів" НАН України, кафедрою цивільного права та процесу Харківського національного університету внутрішніх справ, Харківським національним університетом імені В. Н. Каразіна 28 лютого 2022 року у м. Харкові з метою обміну практичними і теоретичними напрацюваннями й підготовки рекомендацій щодо актуальних економіко-правових проблем розбудови науково-дослідницької інфраструктури в Україні.

Збірник наукових праць є продовжуваним науковим виданням.

Видання буде цікавим науковцям, аспірантам, студентам та всім, хто цікавиться актуальними питаннями розбудови науково-дослідницької інфраструктури в Україні.

Друкується в авторській редакції

ЗМІСТ

Аврамова Ольга Євгенівна – Академічна доброчесність як засада конкурентоспроможності наукових досліджень

Борисов Ігор Вячеславович – Політика держави щодо формування наукового середовища в умовах Індустрії 4.0

Внукова Наталія Миколаївна – Вплив дослідницької інфраструктури на розвиток Індустрії 4.0

Георгієвський Юрій Валентинович, Завадська Ангеліна Тимурівна – До питання особливостей розвитку стартапів на окремих етапах інноваційного процесу

Гетманець Ольга Петрівна – Правові засади використання фінансових інструментів підтримки наукової діяльності

Глібко Сергій Васильович, Розгон Ольга Володимирівна, Подрез-Ряполова Ірина Валеріївна, Завадська Ангеліна Тимурівна – До питання вдосконалення законодавства у сфері трансферу технологій

Головащенко Ольга Сергіївна – До питання розвитку дослідницької інфраструктури в умовах глобалізації

Гонтарева Ірина Вячеславівна – Забезпечення креативності комунікацій «університет - підприємець» при формуванні інноваційних бізнес-ідей

Гречко Ольга Олександрівна, Савчук Олександра Олександрівна – Правова основа розвитку дослідницької та інноваційної діяльності у Швеції

Давидюк Олександр Миколайович – Технологія як вклад до статутного капіталу господарських товариств

Дмитрик Ольга Олександрівна, Токарєва Катерина Олегівна – Фінансова підтримка науковців та дослідницьких інфраструктур: сучасний досвід України та європейських країн

Єфремова Катерина Вікторівна, Новіков Євген Андрійович – Національна економічна безпека та цифровізація економіки

Жорнокуй Юрій Михайлович – Проблемні аспекти стимулювання розвитку дослідницької інфраструктури в Україні

Колісник Анна Сергіївна – Податкові режими та сприяння діяльності суб'єктів Індустрії 4.0

Кохан Вероніка Павлівна – Поняття і принципи функціонування дослідницьких інфраструктур європейського союзу

Красицька Лариса Василівна – Правове регулювання виборів керівника наукової установи: стан, напрями удосконалення

Кройтор Володимир Андрійович – Збалансованість інтересів як принцип сучасного правового регулювання функціонування ринку інновацій та глобалізація

Кухарєв Олександр Євгенович – Засоби забезпечення практикоорієнтованості викладання юридичних дисциплін у закладах вищої освіти

Лукань Марія Олександрівна, Водорезова Сусанна Робертівна – Цифрова підтримка малих суб'єктів господарювання, потреби та реальність

Любчич Анна Миколаївна, Мамаєв Ілля Олександрович – Поняття та особливості європейських дослідницьких інфраструктур для гуманітарних і соціальних наук України

Огієнко Інна Віталіївна – Молоді вчені як стратегічний ресурс інноваційного розвитку держави

Пасмор Юлія Вікторівна – Новий рівень забезпечення інформаційних потреб науковців як імператив якості досліджень

Петришина Марина Олександрівна – Повноваження органів місцевого самоврядування щодо створення організаційних та правових передумов у сфері інноваційної діяльності

Подрез-Ряполова Ірина Валеріївна, Самородов Артем Сергійович – Правові аспекти реалізації інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу

Розгон Ольга Володимирівна – Впровадження технологій та їх складових, створених за бюджетні кошти: затребуваність змін до деяких законів України

Селіванова Ірина Анатоліївна, Бойчук Роман Петрович – Про цифровізацію медичної системи України

Семенова Марина Володимирівна, Бринцев Василь Дмитрович – Підсистема "електронний суд" як засіб розгляду економічних спорів

Хаустова Марина Геннадіївна, Шаповалова Ольга Вікторівна – Інтеграція науки України до європейського дослідницького простору (ERA)

Чубенко Віра Анатоліївна, Матюшенко Ігор Юрійович – Правове регулювання питання дослідницької інфраструктури як інструменту стимулювання виробництва високотехнологічної продукції

Шматков Даніїл Ігорович – Договори про спільну діяльність та інтелектуальна власність користувачів дослідницьких інфраструктур

Шовкопляс Ганна Миколаївна, Білоусов Євген Миколайович – До питання розбудови науково-дослідницької інфраструктури в Україні

Ярошенко Олег Миколайович, Вапнярчук Наталія Миколаївна – До питання розвитку людського капіталу в умовах Індустрії 4.0

Хаустова Марина Геннадіївна

*кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник НДІ
правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України*

ORCID: 0000-0003-1389-4528

Шановалова Ольга Вікторівна

*доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник НДІ
правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, завідувач
кафедрою господарського права юридичного факультету СХУ ім. В. Даля*

ORCID: 0000-0002-8813-3849

ІНТЕГРАЦІЯ НАУКИ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОСТОРУ (ERA)

В науковій роботі аналізується, що розвиток України, як сучасної європейської країни, неможливий без міжнародного наукового спілкування, вивчення досвіду зарубіжних країн. Інтеграція України до Європейського дослідницького простору відкриває можливості для створення «внутрішнього європейського ринку» формування єдиної загальноєвропейської політики для розвитку основних напрямів науки й техніки в країнах Європи, науково-технічних розробок, вільного обміну знаннями, результатами досліджень, розширення сфер і обсягів досліджень, підвищення конкурентоспроможності й практичного використання наукових розробок.

Ключові слова: Європейський дослідницький простір, інтеграція, наукова-інноваційна діяльність, освіта, політика.

Khaustova Maryna

*PhD in Law, Senior researcher of the Scientific and research institute of
providing legal framework for the innovative development of NALS of Ukraine,*

Associate Professor

ORCID: 0000-0003-1389-4528

Shapovalova Olha

Leading Researcher of Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development National Academy of Law Sciences of Ukraine, Head of the Department of Economic Law of the Volodymyr Dahl East

Ukrainian National University

ORCID: 0000-0002-8813-3849

INTEGRATION OF UKRAINIAN SCIENCE INTO THE EUROPEAN RESEARCH AREA (ERA)

The scientific work analyzes that the development of Ukraine, as a modern European country, is impossible without international scientific communication, study of the experience of foreign countries. Ukraine's integration into the European Research Area opens opportunities for the creation of an "internal European market" for the formation of a common European policy for the development of major science and technology in Europe, scientific and technical developments, free exchange of knowledge, research results, expanding research spheres and competitiveness. and practical use of scientific developments.

Key words: European research space, integration, research and innovation, education, policy.

В Україні тривалий час обговорюються питання створення власної національної інноваційної системи, формування інноваційних кластерів, проблем трансферу технологій і функціонування наукових та індустріальних парків, можливих шляхів відтворення технопарків, спеціальних (вільних) економічних зон і спеціальних режимів інвестиційної діяльності з метою розбудови власної системи підтримки науково-інноваційної діяльності як основного фактору інноваційно- інвестиційного розвитку економіки країни. Отже, розвиток України, як сучасної європейської країни, неможливий без міжнародного наукового спілкування, вивчення досвіду зарубіжних країн тощо. Тому надзвичайно важливим для забезпечення максимальної взаємної відкритості наукових співтовариств Європи та України є подолання

організаційних та інформаційних бар'єрів та дотримання і виконання основних стратегічних орієнтирів, визначених сумісними домовленостями.

Підписана у 2014 році Угода про асоціацію України з ЄС (часткове застосування поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі (ПВЗВТ) вступило в силу починаючи з 01.01.2016 р.) зробила для України реальністю максимальне використання розширеної зони вільної торгівлі для економічного та науково-технічного розвитку країни [1]. Так, згідно з цією Угодою: (1) ст. 374 свідчить, що наукове та технологічне співробітництво, спрямоване на посилення наукового потенціалу для вирішення національних і глобальних викликів, відповідає інтересам обох сторін; (2) ст. 375 п. 1 допомагає узгодженню політики і права у сфері науки технологій; (3) ст. 375 пп. 2 та 3 закріплюють, що інтеграція в Європейський дослідницький простір сприяє реформуванню та реорганізації системи управління науковою сферою і дослідницьких інституцій на основі співробітництва і конкуренції між дослідниками як на національному, так і на міжнародному рівні, сприяє розвитку конкурентоспроможної економіки і суспільства, заснованого на знаннях[1].

В Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695, були максимально враховані положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, і були сформульовані оперативні цілі та основні завдання для реалізації стратегічних орієнтирів, а саме :

- Забезпечення всебічного сприяння реіндустріалізації агломерацій та великих міст на основі інновацій (техніки та технологій) вищих технологічних устроїв, формування міських та регіональних економічних кластерів, що спрямовано на ефективне використання ресурсів території, її комплексний розвиток та становлення інноваційної економіки держави;

- Забезпечення використання потенціалу закладів вищої освіти для інноваційного розвитку агломерацій;

- Формування в агломераціях та великих містах потужних науково-технологічних, медичних центрів з використанням потенціалу закладів вищої освіти, науково-дослідних інститутів, бізнесу з розбудовою відповідної інфраструктури;

- Забезпечення підтримки створення ІТ-кластерів у агломераціях та великих містах, що мають необхідний потенціал та інфраструктуру тощо [2].

У затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179 Національній економічній стратегії на період до 2030 року зазначається, що зростання кількості населення, глобальні зміни клімату, стрімкий розвиток цифрової економіки, а також регіоналізація міжнародного виробництва створюють як виклики, так і нові можливості для України. Саме тому важливо мати узгоджене бачення щодо стратегічного курсу економічної політики України, що враховуватиме глобальні тренди та внутрішні можливості держави. Очікуваними результатами виконання цієї Стратегії є визначення та суспільна підтримка стратегічного курсу держави в економічній сфері, послідовна реалізація якого дасть змогу: стимулювати розвиток інновацій і модернізацію секторів економіки для забезпечення їх конкурентоспроможності на міжнародному ринку; забезпечити розвиток людського потенціалу і виграти конкуренцію за таланти. У цьому документі зазначаються, зокрема, наступні завдання: -сприяння проведенню просвітницьких заходів щодо перенесення передового досвіду з сектору ІТ до промислових секторів створення майданчика для обміну досвідом із впровадження інноваційних технологій; -удосконалення механізму комерціалізації науково-технічних розробок, науково-дослідних робіт; - зменшення ризику реалізації інноваційних проектів через інструменти страхування таких проектів; -створення сприятливих умов для розвитку кластерів; -формування взаємовідносин та посилення співробітництва між закладами вищої освіти, науковими центрами та промисловістю; -інтеграція промислових кластерів України з Європейською платформою співпраці кластерів; -створення науково-технічних кластерів за участю базових

підприємств впровадження кращих доступних технологій відповідно до EU Best Available Techniques reference documents (Європейські довідкові документи) [3] та ін.

10 лютого 2021 року Міністерство освіти і науки України затвердило Наказ Про затвердження дорожньої карти з інтеграції науково-інноваційної системи України до Європейського дослідницького простору (ЄДП). Як вказується в документі, впровадження дорожньої карти забезпечить:

- гармонізацію політики у сфері науки та інновацій відповідно до стандартів та норм ЄС;
- розширення доступу до наукових та інноваційних програм ЄС;
- розвиток дослідницьких інфраструктур України та їхню інтеграцію до дослідницьких інфраструктур ЄС;
- створення сприятливих умов для міжнародної та міжгалузевої мобільності вчених;
- застосування комплексного гендерного підходу у сфері науки та інновацій;
- застосування принципів відкритої науки та використання інструментів відкритого доступу ЄС;
- розвиток інноваційної інфраструктури з урахуванням кращих європейських практик;
- інтернаціоналізацію наукових досліджень та інновацій за межами ЄС[4].

На сьогоднішній день ЄС працює над формуванням нової політики ЄДП, яка буде орієнтована на підвищення конкурентоспроможності Європи, цифрову трансформацію та протидію глобальним викликам. У межах формування нових пріоритетів Європейського дослідницького простору МОН буде брати участь у спільних консультаціях з Європейською Комісією та залучати до обговорення експертне середовище України.

Європейський дослідницький простір або ЄДП – це спільний майданчик країн-членів ЄС та асоційованих країн, побудований для формування консолідованої політики у сфері досліджень та інновацій і забезпечення вільного руху дослідників та знань. Для України інтеграція до ЄДП є інструментом поглиблення співпраці з науковою спільнотою ЄС та адаптації до стандартів і норм Європейського Союзу у сфері науки й інновацій. Держава забезпечує інтеграцію національного дослідницького простору до Європейського дослідницького простору відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Концепція Європейського дослідницького простору складається з шістьох спільно визначених Європейською Комісією пріоритетів, навколо яких кожна країна ЄДП формує свою дорожню карту:

- підвищення ефективності національних дослідницьких систем;
- спільне вирішення проблем, зумовлених глобальними викликами;
- вільний ринок праці дослідників;
- гендерна рівність;
- відкрита наука та відкриті інновації;
- розвиток міжнародного співробітництва.

Епоха масового співробітництва, цифровізації та досягнення цілей сталого розвитку суттєво змінює інструменти проведення наукових досліджень. ЄДП дає можливість зробити перші кроки для пошуку цього виходу з порочного кола. Ключовий *перший крок*, це – зміна наукової політики України шляхом її узгодження з науковою політикою ЄДП. Серед основних урядових пріоритетів має появиться визнання випереджаючого розвитку науки, яка буде на початку спиратися на розвиток європейської спільноти та Європейського Єдиного ринку. На цьому етапі українська спільнота стає складовою частиною Європейської спільноти, а створення умов для широкого та вільного обміну «мізками» має прийти на заміну відтоку талановитих науковців різного віку. Такі зміни в реальному житті можуть відбутися тільки при зміні способу мислення і дій у вчених, влади та суспільства в цілому. *Другий крок*, це -

широка інтернаціоналізація системи організації наукових досліджень, розробка стратегії розумної спеціалізації України у рамках Європи, концентрація необхідних ресурсів для забезпечення робіт у проривних напрямках з врахуванням зусиль ЄС[4].

Інтероперабельність національної дослідницької та інноваційної системи з Європейською забезпечується шляхом реалізації пріоритетів Європейського дослідницького простору, а також переходу до розвитку Європейської Відкритої інноваційної екосистеми на основі квадрупольної інноваційної моделі (влада, бізнес, наука&освіта, громадянське суспільство) та розвитку міжнародного співробітництва.

Українські автори пропонують удосконалити функції всіх ланок системи управління освітою, реформувати МОН України, запровадити реальне самоврядування і автономію навчальних закладів, внести зміни в організаційну і методичну форми здобуття дошкільної шкільної освіти.

Так, 6 грудня 2021 року Міністр цифрової трансформації презентував план реформації ІТ-освіти до 2030 року на конференції Synergy 2021 IT Business & IT Education. Під час заходу було презентовано Дорожню карту проекту з реформування ІТ-освіти, яка була розроблена Міністерством освіти і науки спільно з Міністерством цифрової трансформації та охоплює 15 ініціатив у сферах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої та неформальної освіти. Також представлено таймлайн впровадження ініціатив, починаючи з першого кварталу 2022 року до 2023 та ефект запропонованих ініціатив у перспективі 10 років. [5]. Відповідно до Плану реформацій - невід'ємною складовою успішної реформи ІТ-освіти має стати синергія держави, бізнесу та освітніх закладів.

Інтеграція України до Європейського дослідницького простору відкриває можливості для створення «внутрішнього європейського ринку» формування єдиної загальноєвропейської політики для розвитку основних напрямів науки й техніки в країнах Європи, науково-технічних розробок, вільного обміну знаннями, результатами досліджень, розширення сфер і обсягів досліджень,

підвищення конкурентоспроможності й практичного використання наукових розробок. Інтеграція науки України в Європейський дослідницький простір створює можливість сконцентрувати вчених в різних сферах науки та технологій і буде сприяти ефективному переміщенню знань між державними та приватними структурами (з урахуванням охорони прав інтелектуальної власності), дасть змогу запровадити європейські стандарти щодо процедур експертної оцінки довготермінових проектів європейського рівня, які включають дослідницькі інфраструктури, центри передового досвіду, а також процедури оцінювання наукових інституцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes>
2. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
3. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 0.03.2021 р. № 179 URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>
4. Про затвердження дорожньої карти з інтеграції науково-інноваційної системи України до європейського до європейського дослідницького простору : Наказ Міністерства освіти і науки від 10.02.2021 р. №167 URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-dorozhnoyi-karti-z-integraciyi-naukovo-innovacijnoyi-sistemi-ukrayini-do-yevropejskogo-doslidnickogo-prostoru>
5. Презентовано дорожню карту ІТ освіти до 2030 р 16 грудня 2021 року URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/prezentovano-dorozhnyu-kartu-reformuvannya-it-osviti>

REFERENCES

1. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS. URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes>
2. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratchii rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05.08.2020 r. № 695 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

3. Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ekonomichnoi stratehii na period do 2030 roku:
Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 0.03.2021 r. № 179 URL:
<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>

4. Pro zatverdzhennia dorozhnoi karty z intehtratsii naukovo-innovatsiinoi systemy Ukrainy do yevropeiskoho do yevropeiskoho doslidnytskoho prostoru : Nakaz Ministerstva osvity i nauky vid 10.02.2021 r. №167 URL:<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-dorozhnoyi-karti-z-integraciyi-naukovo-innovacijnoyi-sistemi-ukrayini-do-yevropejskogo-doslidnickogo-prostoru>

5. Presentovano dorozhniu kartu IT osvity do 2030 r 16 hrudnia 2021 roku
URL:<https://mon.gov.ua/ua/news/prezentovano-dorozhnyu-kartu-reformuvannya-it-osviti>